

vises (uden pakkenummer) til en gruppe på ca. 20 pakker og 4 bind.

Det er en bog med perspektiver i, ja endnu flere end forfatteren giver. Således viser den klart middelalderkirkens udsatte stilling; thi man må ikke opfatte de skarpe kirkemødevedtagelser om band imod overgreb som vidnesbyrd om en stærk position. Snarere er disse helvedesfordømmelser at forstå som nødråb, for ikke at sige hysteriske angstudbrud fra en på mange måder magtesløs institution, der håret oppe af ideelle krav ofte gabede over mere, end de reelle magtmidler tillod. Følgelig ender de fleste kirkekonflikter med et såre magert forlig, og den gru, der endnu står om blodbadet, skyldes især den sjældne konstellation, at konge og kirke arbejdede sammen.

Specielt viser denne episode os den svenske kirkes vanskelige situation; at bekæmpe de »antiklerikale« Sturer ved hjælp af Christiern II var som at uddrive Satanas med Beelzebub. Kongen havde selv for vane at tage hårdt fat på bisper; hvad Herrens salvede dækket af purpuren tillod sig, var dog ikke andet, end hvad kirken århundredre igennem havde været vant til. Men at usurpatorer som Sturerne – oprørere såvel imod Gud som konge – forsøgte sig ad de samme baner, måtte få et ubehageligt præg af »hussitisme«, og med vanlig dygtighed trækker S-N linier langt bagud og viser, at det var et af unionskongernes mest slidte våben at hente pavelige bandlysninger imod deres svenske modstandere.

Ganske naturligt koncentrerer et sådant metodisk værk sig om placering af kilderne i deres korrekte sammenhæng, og først i et slutningskapitel ridser forfatteren nogle af de konsekvenser op, som hans epokegørende resultater må medføre, ikke mindst det fine spil gejstlig og verdslig domsmagt imellem, og S-N antyder den uhyggelige mulighed, at ledende politikere lige siden kongens amnesti havde forberedt dette alternativ, ikke som

en nødvendighed, men som en eventualitet, hvis det fra et samarbejde med Sturepartiet skulle blive opportun at skifte over til højkirkepartiet!

Troels Dahlerup.

Jørgen H. Barfod: Orlogsflåden på Niels Juels Tid. (Marinehistorisk Selskabs Skrift nr. 7, 1963). 156 s.

Det er et overordentligt omfattende kildemateriale, marinehistorikeren Jørgen H. Barfod har måttet gennemgå til denne skildring af den danske flåde i sidste halvdel af 1600-tallet. I næsten samtlige regeringskontorer er der hentet enkeltheder; men interessant er nok anvendelsen af svenske diplomaters korrespondance med deres regeringer. Her fremkommer nemlig foruden de reelle oplysninger en række personlige vurderinger til klarlæggelse af flådens tilstand og eventuelle effektivitet.

Bogen er spækket med skibsnavne og tekniske betegnelser, som den vel må være det; men resultatet er naturligvis, at den herved kun vender sig til en kreds af specielt interesserede, som for tidsrummet kan hente sig underretning om flådens størrelse og sammensætning, skibstyperne og deres bygning, skibenes ornamentering (der spillede en rolle for deres sejl-dygtighed), deres bestykning og deres mandskabs våben. Desuden redegøres for de norske kobber- og jernværkers produktion af våben og ammunition, og fra Krigskancelliets kongelige ekspeditioner opstilles et orlogsskibs fulde udrustning 1673. En ganske kort oversigt over de europæiske flåders størrelsesforhold afrunder bogen.

Finn H. Lauridsen.

Alb. Fabritius (udg.): Maleren Otto Baches erindringer. (Gad, 1964). 169 s. i 4° med talrige tegninger af kunstneren.

Baches erindringer blev brudstykk-